

Siollabas a Chodail Amuigh

Tá athraithe móra le theacht ar shiollabas Gaeilge na hArdteiste i 2012 ach mar is gnáth nuair a thagann sé chuig cúrsaí oideachais, tá leatrom dá dhéanamh ar an gcainteoir dúchais. Pléann Máire Ní Fhinneadha an cheist.

Is mór i gceist féile Phléaráca le traidisiúin agus ealaín na Gaeltachta a chur i láthair an phobail ina gceantar féin. Is fada an lá cheana ó bhí an oiread deiseanna ag óige na Gaeltachta le tabhairt faoi cheol, amhráin, damhsa, drámaíocht, litríocht agus ceardaíocht na Gaeltachta a bhuíochas do cheardlanna Phléaráca agus a leithéid.

Is aisteach mar sin go bhfuil an Roinn Oideachais ag maslú cumas agus oidhreacht na ndaoine óga seo leis an gcúrsa nua Ardteiste sa nGaeilge atá curtha ar fáil aici do na daltaí a dhéanfas an scrúdú sin in 2012.

Tá mise sách sean gur cuimhneach liom nuair a léadh scoláirí sé leabhar éagsúla don Ardteist agus iad scríofa sna canúintí éagsúla. An ghlúin romham bhí sin déanta acu i rang a sé. Tá sé socraithe anois ag an Roinn Oideachais go bhféadfaidh cainteoirí dúchais Ardteist a dhéanamh agus gan aon leabhar a léamh chor ar bith taobh amuigh de chúig dháinín nó 70 leathanach as leabhar próis.

Nach cuma, a déarfais daoine, nach bhféadfaidh siad fhéin a bheith ag léamh sa mbaile? Sí

féirinne an scéil nach léann an chuid is mó de dhéagóirí in aon teanga ach a mbíonn ar Facebook, ar an bhfón póca nó ar Done Deal. Sin é an fáth go bhfuil an cúrsa Béarla lán le scoth na litríochta agus go n-éilítear go léifidh na scoláirí réimse leathan litríochta de chuile chineál. Is minic gur sa litríocht a fhaigheann muid tuiscint ar an gcuid sin den saol atá casta anróiteach. Is ón litríocht a fhaigheann muid scáthán le breathnú go fuarchúiseach ar ár mothúcháin fhéin. Ligeann an litríocht dúinn, bíodh sí scríofa nó ráite, rudaí a phlé nach ligfeadh an náire, an teanga ná an easpa deise dúinn a phlé go deo sa scoil ná b'fhéidir sa mbaile. Is ón bplé agus ón argóint seo a thagann forbairt ar ár dtuairimí agus ár bpearsantachtaí féin. Is iomaí sin duine sa tír gurb é Pádraic Ó Conaire i Scothscéalta a chuir focal dhó ar an streachailt agus an crácamas a bhain le hobair bóithre i nGarumna nó le saol na mná óige agus í ar teitheadh ón mbaile is a páistín rúnda ina broinn nó ag luí le bodach tútach nach raibh uaidh ach oidhre. Ach bhí gáire freisin ann - Jimín agus a ghandal caochta

sa tsean-am nó Maidhc Dainín agus a sheampú rubair níos deireanaí.

Níl aon dabht ormsa ach go bhfuil tairbhe agus taitneamh le baint as an litríocht ach tá tábhacht eile leis an litríocht chomh maith. Is cruthúnas an dea-litríocht go bhfuil an teanga ársa seo againne in ann freastal ar gach cuid de shaol an duine. Ní teanga bhriotach bhearnach í, mar a déarfadh an t-aineolaí. Tá stair fhada ag an bhfocal binn beacht sa teanga, bíodh sé scríofa nó ráite. Nach iontach go raibh agus go bhfuil seanchaithe agus amhránaithe an cheantair seo in ann stropa véarsaí agus scéalta a thabhairt leo go haibéal agus go gceilfí an t-ábhar sin ar a sliocht? De bharr gur cumarsáid leictreonach is mó a dhéanann dream óg an lae inniu agus gur fhág an teas lárnach agus an teicneolaíocht nach mbíonn an líon tí ag comhrá agus ag teallaireacht le chéile mar a bhíodh, is tábhachtaí fós go mbeadh réimse leathan ábhair agus foclaíochta acu sa scoil. Cuireann an litríocht snas agus téagar i gcaint an duine agus sealbhaíonn sé cruinneas agus éagsúlacht na teanga.

Teastaíonn ón Roinn Oideachais an bhéim a chur sa rang Gaeilge ar an gcaint agus ar fheabhsú na Gaeilge labhartha ach rinneadh dearmad glan arís eile ar an gcainteoir dúchais a thug leis an Ghaeilge óna mhuintir sa mbaile. Céard a bheas á fhoghlaím ag an scoláire sin ar feadh cúig bliana? Nach bhfuil sé tuillte aige sin go bhfaigheadh sé deis an chuid is fearr den litríocht a thríail? Ar cheart d'aon scoláire an scoil a fhágáil gan eolas a bheith aige ar na hamhráin mhóra, ar na cúirteanna filíochta, ar éachtaí na mbailitheoirí agus ar thoradh a saothair? Cá gcloisfidh scoláirí faoi Cholm de Bhailís nó Raftairí agus cé a mhíneós dóibh an traidisiún iontach is bonnchloch d'Amhráin an Mhéit?

Chuile lá i Scoil Chuimsitheach Chiaráin baineann scoláire éicint an chaint díom le dea-chaint nó deise labhartha. Focla ag damhsa ina mbéal agus an cúrsa nua seo á dtachtadh le scrúdú cainte a dhéanfaidís ag ceithre bliana d'aois. Múinfidh an cúrsa nua dóibh gur dream iad cainteoirí dúchais nach dtuillteann meas, nach n-aithnítear a mbua teanga féin ná buanna a muintire. Fágfaidh siad an scoil agus é curtha in iúl dóibh gur sa mBéarla amháin a phléitear scéalta móra an tsaoil agus nach ann do litríocht sa nGaeilge agus an chuid atá ann nach fiú a léamh di ach 70 leathanach. An gasúr sa gliabhán is mian leis deireadh an scéil a fháil amach ach dar le dallaráin na Roinne Oideachais, ní fiú scéal Gaeilge a chríochnú. B'fhearr do scríbhneoirí na Gaeilge cloí le leabhra seachtó leathanach feasta!

Ar ndóigh ní bhaintear ach a gcuirtear agus íocfar as an sceanairt seo. Mura bhfaighidh siad ag baile é, ní bheidh foclóir ná abarthacht ag na daoine óga seo ar fhágáil na scoile dóibh. Plúchfaidh agus bascfaidh cúrsaí litríochta sa gcoláiste iadsan a

ghabhfas an cosán sin. An dream a chríochnós a gcuid scolaíochta ag an Ardteist ní bheidh eolas acu ar fhiúntas ná ar fhéile a dteanga dhúchais. Beidh múinteoirí istigh i seomraí ranga a cheapfas gurb é Caoineadh Airt Uí Laoghaire an chéad phíosá riamh a cumadh i nGaeilge agus nach dtuigfidh go deo gur fhág Gráinne agus Diarmaid a leapacha luachra agus gur thóg síolrach (ní féidir chuile shórt a dhéanamh i 70 leathanach, ar ndóigh!). Ar ndóigh ní bheidh Fiannaíocht ná Dinnseanchas acu ach oiread.

Tá roinnt againn a thuigeann gur feall an cheilt seo ar chainteoirí dúchais agus **teastaíonn uainn go gcuirfí ábhar Gaeilge eile, Gaeilge Fheidhmeach ar fáil, sa mbreis ar an an gcúrsa nua atá leagtha síos don Ardteist.** Thabharfadh seo 200 pointe do Ghaeilgeoirí cumasacha agus bheadh dianstaidéar déanta acu ar a dteanga fhéin. Má tá imní ar lucht gnó agus coláistí faoi lagbhri na Matamaitice agus pointí breise á mholadh ag Aire agus ag saineolaithe, nach iontach an stádas a thabharfadh sé don Ghaeilge dá mbeadh aitheantas dhá ábhar aici? Ar ndóigh bheadh cúrsa dúshlánach le déanamh ag na scoláirí seo ach nárbh fhiú é le bród a chothú ina n-oidhreacht fhéin, a bhfuil beag is fiú déanta di ag an gcúrsa nua seo ón Roinn Oideachais?

Rinne an dream a dhear an cúrsa seo dearmad glan go raibh cainteoirí dúchais Gaeilge sa tír seo (sin nó ba chuma leo fúthu) agus chuir siad cúrsa d'fhoghlaimeoirí ar fáil do na cainteoirí dúchais. Is fúinne anois atá sé a chinntiú go mbeidh saibhriú agus ní tanaíochan á dhéanamh sa seomra ranga Gaeltachta.

Máire Ní Fhinneadha

Óstán an Dóilín

An Cheathrú Rua

Gach cineál ócáide

Breith Lá, Baisteadh, Bainis & Cóisir

Club Oíche

ar oscailt ag an deireadh seachtaine

Séan Ó Loideáin

Fón/Faics: 091-595169

e-phost: sean@tijosie.com

www.tijosie.com

Bean an Tigh: Therese Conroy

Scrib, Ros Muc, Conamara, Co na Gaillimhe.

Teil: 091 574139 / 087 6360039;

Ríomhphost: dunmanusbandb@hotmail.com